

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

รูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

This Study Aimed to Develop Activities that Can Flourish the Social Skills
of Early - Childhood Schoolers in Early Childhood Education

อาจารย์ณัฐกา สุทธิธินกุล, รองศาสตราจารย์บรรพต พรประเสริฐ

nattaka.su@ssru.ac.th, banpote.po@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบประเมินพัฒนาด้านสังคมของเด็กปฐมวัย แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย และแบบรายงานผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ การวิเคราะห์ของข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}), มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการทดสอบ (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ พัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) ตลอดจนครูผู้สอนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นและนักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการในด้านพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ครูหรือผู้ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน บริบทชุมชนและสถานศึกษาอย่างละเอียด ตรงไปตรงมา ก่อนนำรูปแบบไปใช้จัดกิจกรรมและประสบการณ์

2. ครูหรือผู้ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรกำหนดแบบแผนของการใช้รูปแบบ ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน

3. ครูหรือผู้ใช้รูปแบบต้องเตรียมตนเองให้พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เวลาและงบประมาณ เนื่องจากกิจกรรมตามรูปแบบนี้ครูหรือผู้ใช้ต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริงมีความเป็นกัลยาณมิตรและเสียสละ

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม, พฤติกรรมทางสังคม , ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์, ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์, ครูผู้สอนระดับปฐมวัย, นักเรียนระดับปฐมวัย

Abstract

This study aimed to develop activities that can flourish the social skills of early-childhood schoolers. The participants of this study were teachers and parents of early-childhood schoolers in three schools that were in the Teacher Practicum Program of Suan Sunandha Rajabhat University. Study tools were an evaluation form on social skills of the children, an evaluation form on the activities, and a report on the use of the activities. Mean (\bar{x}), Standard Deviation (S.D.), and T-test were employed for data analysis.

The study found that the activities for social skill development of early-childhood schoolers meet the set efficiency level. The children’s social skills statistically increased (P-level 0.05) after the implementation of the developed activities. In addition, teachers’ opinion towards the use of the activities was at high level of $\bar{x} = 4.19$. The teachers also had significant improvement in developing activities to flourish early childhood schoolers’ social skills.

This study suggested that:

1. Teachers or activities implementations are required to have background knowledge on the community and school context in details before implementing the activity.
2. Teachers employing the activities in their class were recommended to specify the implementation steps and its timeline, proper with the community and school context.
3. Teachers employing the activities in their classes need to have physical and mental strength, sufficient time and budget, determination, devotion, and sympathy

Keywords: Forms of activities to develop social behavior / social behavior / comments primary teacher with the layout experiences / opinions of parents with the format / experienced teachers at preschool / school primary level

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่างในสังคมเนื่องจากการการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนมีการพัฒนาตนเองตลอดชีวิต การศึกษาจึงเป็นการเตรียมคนเพื่อการพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถพร้อมที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข สามารถปรับตนเองเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ร่วมสร้างสรรค์สังคมไทยให้ก้าวหน้าสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาวิถีชีวิตคนไทยแบบดั้งเดิมกำลังเสื่อมหาย ความอบอุ่น ความมีน้ำใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเริ่มลดน้อยลงเสื่อมถอยลงไป การรับเอาวัฒนธรรมค่านิยมตะวันตกและความเจริญทางด้านวัตถุเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดปัญหาซับซ้อนมากมายในสังคม เพราะสังคมต่างมองและยอมรับว่าค่านิยมเหล่านี้จะนำพาตัวเองไปสู่ความทันสมัย ความเจริญรุ่งเรืองเท่าเทียมกับอารยประเทศได้ และจุดเริ่มต้นที่ทำให้สังคมเป็นสังคมที่เจริญอย่างแท้จริงก็คือ พฤติกรรมทางสังคม ซึ่งควรได้รับการปลูกฝังเป็นอย่างยิ่ง สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545:26) ได้กล่าวว่าเด็กวัย 3-6 ปี เป็นวัยที่ต้องการตัวแบบด้านสังคมและจริยธรรมเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในอนาคตและพฤติกรรมทางสังคมเป็นทักษะหนึ่งที่จำเป็นและควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัย กระบวนการปรับตัวทางสังคม (Socialization Process) ของเด็กปฐมวัยเป็นการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม บริบทแรกที่เด็กสัมผัสคือ บุคคลในครอบครัวเมื่อเด็กเข้ากลุ่มเพื่อนได้เห็นพฤติกรรมผู้อื่น เห็นบทบาทสังคมเด็กก็ได้รับการหล่อหลอมและพัฒนาทักษะทางสังคม การเล่นเป็นทางหนึ่งของการเรียนรู้ศิลปะทางสังคมของเด็ก เด็กเรียนรู้สังคมจากผู้ใหญ่ใกล้เคียง จากพ่อแม่การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เด็กเรียนรู้ความร่วมมือ การปฏิเสธ การรับ การแบ่งปัน การสื่อสารการแสดงออกอย่างมี

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นคณะวิจัยจึงสนใจที่จะสนใจที่จะพัฒนาคู่มือรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แล้วนำมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนปฐมวัยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลความรู้เป็นแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมในสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการและพัฒนาสมองของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความรู้สึกรับรู้ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ที่เชิญชวนให้เด็กได้อยากเรียนรู้เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่ต้องเรียนรู้อะไรใหม่ๆตลอดเวลา ทักษะกระบวนการการแสวงหาความรู้ ความคิดและการกระทำเพื่อสร้างผลงานแห่งการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ซึ่งผลที่ได้จะช่วยให้เด็กสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆด้วยวิธีการความรู้ ทักษะต่างๆ และความเข้าใจในปัญหานั้นมาประกอบกันเพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัย

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (โรงเรียนที่อาสาร่วมโครงการวิจัย) จำนวน 3 โรงเรียน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นเวลา 3 เดือน และดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นเวลา 2 เดือน รวมทั้งสิ้น 5 เดือน

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น

4.1 ตัวแปรต้น (independent variable) ได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

4.2.1 ระดับพัฒนาการพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการใช้คู่มือรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยของครูผู้สอนในสถานศึกษา

4.2.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อคู่มือรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ คือ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน กำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์ และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดประสบการณ์และเอกสารประกอบรูปแบบ

ตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญา ประกอบด้วย

1. การเตรียมการก่อนการทดลอง โดยการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินระดับพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคม แบบรายงานผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และแบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

2. การดำเนินการทดลอง โดยจัดกลุ่มทดลอง ประเมินพฤติกรรมทางสังคมก่อนทดลอง ดำเนินการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ และประเมินพฤติกรรมทางสังคมหลังทดลอง

3. การรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการทดลอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถด้าน
พฤติกรรมทางสังคมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและการใช้แบบประเมินระดับพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคมและ
นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
ประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 3 การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็ก
ปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัยการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์โดยพิจารณาจาก
แบบรายงานผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์และแบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา
พฤติกรรมทางสังคมของครูผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไปใช้ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแสดงเป็นการดำเนินการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

**ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยใน
สถานศึกษาระดับปฐมวัย**

ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ
การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัยใน
สถานศึกษาระดับปฐมวัยดำเนินการ จากการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนระดับปฐมวัยใน
กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน พบว่า ครูผู้สอนมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจาก
พัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉพาะความสามารถด้านพฤติกรรมทางสังคมในการเรียนรู้และ
ดำเนินชีวิตที่เป็นพื้นฐานการคิดและการส่งเสริมความคิดให้แก่เด็กปฐมวัย ให้เป็นคนรอบคอบ ตัดสินใจได้
ถูกต้อง สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ดีเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถ
ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยเป็นคนดีมีคุณธรรมและความรู้

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อ
พัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย การพัฒนา
พฤติกรรมทางสังคม องค์ประกอบของพฤติกรรมทางสังคม มาวิเคราะห์แล้วสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการ
พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

2. การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยได้ดำเนินการ
สร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ ดังนี้

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยพิจารณานำข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์ มากำหนด องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์

ซึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยนั้นจัดในรูปของการ บูรณาการผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา และกิจกรรมเล่นเสรี

- ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทาง สังคม โดยนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับและ องค์ประกอบของการพฤติกรรมทางสังคมมาสรุปเป็นขั้นตอนใน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ดังนี้

- ขั้นนำ สร้างความสนใจและเร้าความอยากรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่ สร้างความสนใจความอยากรู้โดยใช้สื่อหลากหลายเพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องรู้ ต้องการวิเคราะห์ ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ และกำหนดข้อสงสัยที่ต้องการรู้และต้องการวิเคราะห์เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุหรือ ความสำคัญ โดยที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างพอเพียง

- ขั้นกิจกรรม ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสังเกตเปรียบเทียบเป็นขั้นตอนที่ ผู้เรียนร่วมกันวางแผนเพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวข้องกับข้อสงสัยที่ต้องการรู้และต้องการวิเคราะห์ด้วย การลงมือปฏิบัติกิจกรรมประสบการณ์ด้วยตนเองผ่านพฤติกรรมทางสังคม

- ขั้นสรุป สร้างความรู้และความชื่นชมเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ประเมินความรู้ และการคิดของ ตนเองและผู้อื่นโดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อคัดเลือกแนวทางหรือคำตอบในการ แก้ปัญหา หรือตอบข้อสงสัยที่ดีที่สุดที่แสดงถึงคุณธรรมที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น เพื่อแสดงถึงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมตามความคิดความเข้าใจของผู้เรียนแต่ ละคน

จากการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมดังกล่าว ข้างต้นสรุปได้ว่า มีองค์ประกอบดังนี้ คือ แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หลักการ ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ เนื้อหาของรูปแบบการจัด ประสบการณ์ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ของรูปแบบการจัดประสบการณ์ และการวัดและการประเมินผล ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของรูปแบบการจัดประสบการณ์

3. การสร้างเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

เอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ประกอบด้วยคู่มือการใช้ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและแผนการจัดประสบการณ์ที่ใช้เป็นเอกสารในการจัด ประสบการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- คู่มือการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม เป็นเอกสารแนะนำให้ ครูผู้สอนระดับปฐมวัย เป็นผู้นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไปใช้ได้ทราบถึงสิ่งที่ต้องการศึกษา จัดเตรียมและ

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

วิธีการดำเนินการ ได้แก่ คำแนะนำเอกสารที่เกี่ยวข้อง การจัดเตรียมสิ่งที่จำเป็นในการจัดประสบการณ์ การจัดเตรียมแผนการจัดประสบการณ์ สื่อและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ เครื่องมือการวัดและประเมินผล เกณฑ์การพิจารณาตัดสินผลการเรียนรู้ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียนและการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

- แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นเอกสารที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ หัวข้อเรื่อง สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย บันทึกผลหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภาคผนวกแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคม และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมประสบการณ์ ซึ่งเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

4. การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ นำเอกสารรูปแบบการจัดประสบการณ์ และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบและการวัดและประเมินผลรูปแบบตลอดจนความชัดเจนของภาษาที่ใช้โดย

นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองแบบเดี่ยว (1 : 1) เช่น การทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 อายุ 5 – 6 ปี โรงเรียนโรงเรียนกันตะบุตร จำนวน 3 คน แบ่งเป็นเด็กที่มีพัฒนาการในระดับดี จำนวน 1 คน ระดับปานกลาง จำนวน 1 คน และระดับปรับปรุง จำนวน 1 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ในวันที่ 19 – 20 สิงหาคม 2558 เพื่อดูความสนใจและความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขปรากฏว่าต้องปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมให้มีความชัดเจนในการส่งเสริมพัฒนาความสามารถด้านสติปัญญาให้มากขึ้น

5. การปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดประสบการณ์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบในขั้นที่ 4 และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ ในวันที่ 20 กันยายน 2558 ณ ห้องประชุม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดประสบการณ์ และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดประสบการณ์ฉบับสมบูรณ์ที่จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนการทดลอง

เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือเพื่อการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แบบประเมินระดับพัฒนาการด้านสังคมแบบรายงานผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์และแบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

1.1 แบบประเมินระดับพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนเป็นแบบประเมินที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

1.2 แบบรายงานผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของครูผู้สอนเป็นแบบบันทึกผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไปใช้จัดกิจกรรมและประสบการณ์ นำแบบรายงานผลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้านเนื้อหา ภาษาและความเหมาะสมโดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา ภาษาและจุดประสงค์ ปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจัดทำพิมพ์เป็นแบบรายงานผลฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.3 แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม เป็นแบบประเมินที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

นำแบบประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและภาษา ปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจัดทำพิมพ์เป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในร่วมพัฒนาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (โรงเรียนที่อาสาร่วมโครงการวิจัย) จำนวน 3 โรงเรียน

3. กำหนดแบบแผนการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อน – สอบหลัง (One group pretest – posttest design) (ถาเดช เกิดวิชัย, 2546 : 99)

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

สอบก่อน	ตัวแปรจัดกระทำ	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบในแต่ละห้องเรียน
X	แทน	การจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ในแต่ละห้องเรียน
T ₂	แทน	การทดสอบหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบในแต่ละห้องเรียน

ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์

การดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม มีขั้นตอนดังนี้ ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารรูปแบบการจัดประสบการณ์และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดประสบการณ์ให้แก่ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ทั้ง 25 ท่าน ได้ศึกษารายละเอียดทำความเข้าใจตั้งแต่เดือนมกราคม 2558 ผู้วิจัยได้นำประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยไปใช้จัดประสบการณ์แก่นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 2 ในระหว่างวันที่ 18 – 20 มีนาคม 2559 ณ ห้องประชุม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การทดลองนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ โดยเริ่มในเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2559

ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการทดลอง

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

ตอนที่ 3 การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม โดย

กำหนดเกณฑ์ที่แสดงประสิทธิภาพของรูปแบบ คือ ระดับพัฒนาการด้านความสามารถด้านพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษาระดับปฐมวัย ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัด
 ประสบการณ์ ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง/โรงเรียน	คะแนน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
โรงเรียนบ้านบางกระปิ	30	50	34.11	4.74	39.50	4.76	2.045
โรงเรียนโกวิธธาร	28	50	33.61	9.06	38.32	6.48	2.052
โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี	27	50	33.33	2.88	39.85	4.58	2.056

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยพัฒนาการด้านพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการใช้
 รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05

**ตอนที่ 2 การเสนอผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์
 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม**

การเสนอผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนา
 พฤติกรรมทางสังคม (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อ
 พัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

รายการ (N = 40)	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการจัดประสบการณ์	4.24	0.44	มาก
ด้านความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์	3.80	0.58	มาก
ด้านความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้	4.12	0.53	มาก
ด้านการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ไปใช้	4.40	0.50	มาก
ด้านการเรียนรู้ของนักเรียนอนุบาลที่เกิดขึ้น	4.20	0.41	มาก
ด้านความพึงพอใจที่ได้ศึกษาคู่มือฯ	4.20	0.65	มาก
รวม	4.19	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใน
 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19, S.D=0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูผู้สอนเห็นด้วยกับรูปแบบ
 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ พัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางสังคม ของนักเรียนระดับปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) ตลอดจนครูผู้สอนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบเพิ่มขึ้นและนักเรียนระดับปฐมวัยมีพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางสังคม สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

อภิปรายผล

ผลการใช้พัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางสังคม รูปแบบการจัดประสบการณ์ของนักเรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัย มีพัฒนาการด้านสังคมหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพได้เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมทางสังคม เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากการสร้างความสนใจและเร้าความอยากรู้ก่อนกิจกรรมที่สามารถสร้างความสนใจ และกระตุ้นพฤติกรรมทางสังคมตั้งแต่ก่อนทำกิจกรรม กิจกรรมที่พัฒนาเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และประกอบกิจกรรมเป็นกลุ่ม จึงทำให้สังเกตเห็นพัฒนาการเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างชัดเจน และรูปแบบมีลักษณะของการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนโดยเฉพาะนักเรียนระดับปฐมวัย เมื่อครูผู้สอนนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ก็สามารถนำจุดเด่นความสามารถของครูผู้สอนมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้อย่างหลากหลาย และมีความยืดหยุ่น

2. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่ครูผู้สอนได้นำมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม โดยเรียงจากความถี่ที่ใช้มากที่สุดคือ กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเล่นเสรี การเล่นของเด็กไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลินเท่านั้น การเล่นของเด็กเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคมจากจิตวิทยาการเล่นของเด็กชี้ให้เห็นว่า การที่เด็กเล่นกับใครและเล่นกับอะไร ช่วยพัฒนาทักษะด้านสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะลักษณะการเล่นของเด็กเป็นกระบวนการที่สำคัญในทุกๆด้านของการเรียนรู้จึงควรส่งเสริมการสอนให้เด็กมีความเข้าใจในการเล่นกับผู้อื่น

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยโดยการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้ เพื่อพัฒนาการในด้านอื่น ๆ ของนักเรียนระดับปฐมวัย และศึกษาความแตกต่างและความสัมพันธ์ของรูปแบบ ที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ ในแต่ละด้าน
2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อติดตามและประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับปฐมวัยที่ได้รับการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
3. ควรมีการศึกษาระยะยาวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไปใช้ติดต่อกันตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับประถมศึกษา เพื่อศึกษาผลที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อตัวเด็ก ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2546). หน่วยที่ 1 พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. ใน **ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา**. (หน้า 1 – 96). นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทีศนา แชมมณี. (2546). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา แชมมณี และคณะ. (2545). **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.
- วัฒนา ปุณฺณฤทธิ. (2551). การจัดการห้องเรียนกับการพัฒนาคุณลักษณะเด็กปฐมวัยเพื่อชีวิตที่สุขอย่างพอเพียง. [Online]. Available : [http://sevnet.tnru.ac.th/article/research_tnru/teach/trl.tdf \[2551](http://sevnet.tnru.ac.th/article/research_tnru/teach/trl.tdf [2551), เมษายน 1].
- ศิริบงอร เศรษฐบุปผา.(2548) ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยใช้การเสริมแรงเทคนิคหลักพีรีแมคและเทคนิคการเสริมแรงทางสังคม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2545). การวัดและประเมินเด็กแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.